

- xii. 6.352 - 1941. iii. 27. - kételes - szks. kiönt,
 6.488 - - - - vi. 25. - törlési - egyhangú,
xiii. 6926 - 1942. x. 2. - vegyes - szks. kiönt.

Budapest, 1946. x. 18. szám. keth.

1942. x. 14. én tartott iii. rendes
 kari ülés határozataiból kippi
 kivételként:

amelyek átírata: 128/1942-43.

Rep: 1942. x.

szűnve
 Tör: Cum Jande
 "

h. 139. / 1942-43. j. i. sz.

JOG-ES TUDOMÁNYI KAR	
79.	42/43. évf.
Ért: 1942. évi szeptember 21.	
Tárgy: _____	
Tanár: _____	

Bizálathoz kiadatik:

Dr. Bacsó Jenő

" egyetemi tanár
professzor matematikában.

Budapest 1942. szept. 21-én.

Közvetve.

"Jelen"

1942. szept. 21-én

1942. szept. 21-én

Dr. Bacsó Jenő

Közzététel

1942. szept. 21-én

B I Z O N Y I T Á S A P O L G Á R I

=====

P E R J O G B A N.

=====

Általános rész.

P A U S Z L Á S Z L Ó
jogszigorló.

Debrecen. 1942.

A 2418

I.

A bizonyítás logikai értelemben valamely ítélet valóságának, vagy valótlanságának kimutatása. A kérdés tehát mindig az, vajjon a bizonyítandó ítélet alanya összeegyeztethető-e annak állítmányával. Minden bizonyítás aztán következtetési művelet: sylogismus.

A bizonyítás logikai fogalma alapján egyező a bizonyítás jogi, szűkebb értelemben véve perbeli általános fogalmával. A logikának a bizonyításra megállapított alapelvei a perbeli bizonyításra is állanak.

Minden per középpontját a bizonyítás képezi. /:Glaser:/ Gyakorlatilag mindig ezen fordul meg a per sorsa, ettől függ annak eredménye.--

Lényegében /: mint logikai művelet:/
a bizonyítás: jelen tényekből, mint okozatokból okszerű következtetés mult tényekre, mint okokra /: Magyary :/, vagy más jelen tényekre esetleg jövőbeli eseményekre. A bizonyításra ugyanis rendszerint azért van szükség, mert a bíróság nem észlelhette közvetlenül azokat a tényeket, amelyeknek valóságát valamelyik fél állítja, vagy tagadja.-

A jogi értelemben vett, tehát perbeli bizonyításnak két fő csoportját különböztetjük meg:

a./ bizonyítás a bünvádi perben és

b./ bizonyítás a polgári perben.

Ámbár az utolsó időben a bizonyítás a polgári perben nagyon közeledett a bünvádi per bizonyításához, még ma is lényeges eltérések van-

nak a két eljárás bizonyítási rendszere között.

A bizonyítás fogalma és lényege felel az irodalomban ellentétes felfogásokkal találkozunk. Így érdekes ellentétben álló felfogást tapasztalunk a legalapvetőbb kérdésnél. Plósz szerint a bizonyítás a perben felhozott tényállítások valóságának vagy valótlanságának kiderítése. Ez a Pp. elvi álláspontja is.

/: 1. Pp. 263. - 266. - 270. - 273. §§. :/

Magyary szerint ellenben a bizonyítás a bíróság következtetése a jelen tényekről, mint okozatokról mult tényekre mint okokra. Kétségtelen, hogy az anyagi igazság általános perjogi elvének Magyary álláspontja felel meg inkább, mert a bírónak mindig tényekre kell alapítani ítéletét, míg Plósz a régebbi polgári perjogi felfogás kifejezője, mely a felek állításainak igazolásában látta a bizonyítás

lényegét.-

Tehát: a Pp. szerint azt kell bizonyítás tárgyává tenni, hogy helyes-e a félnek az ő tényállításában megnyilvánuló ítélkezése, illetőleg megfelel-e az a valóságnak, vagy nem. Azonban a Pp.-nek ez az álláspontja nem következetes. Így a 269. §.-ban már állított tények bizonyításáról beszél. Kétségtelen azonban, hogy nem a felek ítélkezésének helyes vagy helytelen volta, hanem csakis az ismeretlen, de a határozás céljából megismerendő tények bizonyítása lehet csak feladat a perbeli bizonyításnál.

Ezek a bizonyítás útján megismerendő tények aztán lehetnek mult, jelen vagy jövő tények. Legfontosabb a mult tények bizonyítása.-

" Jelen tények bizonyítása a külvilágban a jelenben létező tények mibenlétének megállapítása más tényekkel való összehasonlító következtetés alapján." /:Magyary:/

Jövőre szóló bizonyításnak a perben jelentéktelen szerepe van. Ilyen lehet pl.: annak megállapítása, hogy egy súlyos beteg mennyi idő múlva lesz ismét munkaképes.

A Pp.-nek a bizonyításra megállapított rendelkezései tulnyomólag a mult tények bizonyítására vonatkoznak. A perben vitássá tett jogállapot létrejöttét természetesen mult tények idézték elő, így mult tényeken alapul a kereset is, de a kifogások is legnagyobbbrészt. Ezek valóságának, meg vagy meg nem történtének kiderítése tehát a perbeli bizonyítás feladata. Ez a kiderítés kö-

vetkeztetés útján történik. Következtetési alapul a perbeli tények szolgálnak, tehát elsősorban mindaz, amit a felek akaratkijelentéseik indokolásául tudomáskijelentés alakjában felhoznak, de nem kizárólag. Ezekből a perben észlelhető jelen tényekből, mint okozatokból, következtet a bíróság a perenkivüli tényekre, az okokra.

II.

Kérdés most már, hogy kinek a cselekménye a perbeli bizonyítás: a félé-e, a vagy a bíróságé? Magyary szerint a perbeli bizonyítás a bíróság cselekménye, annak következtetési művelete. Bacsó is a bizonyítás lényegét a perben észlelt tényekből a perenkivüli tények meg vagy meg nem történtére va-

ló következtetésben látja, ez pedig kétségtelenül a bíróság cselekménye; de másutt megjegyzi: hogy bizonyítás alatt mégis a félnek azt a cselekvényét szokták érteni, mellyel az ő tényállításainak valóságáról a bíróságot meggyőzni törekszik. Ez különben a Pp. elvi álláspontja is. Ehhez sok szó fér. Kétségtelenül szerepe van a perben a fél bizonyító következtetésének, midőn az általa állított tények valóságáról bizonyító eszközök megjelenése által a bíróságot meg akarja győzni. Ez Magyary szerint csak egészen alárendelt jelentőségű, "a lényegét nem teszi ki s nem is fordul elő mindig, mert a bíróság gyakran e nélkül is derít ki tényeket, tehát végez bizonyítást. És még inkább megnyilatkozik a fél bizonyító tevékenysége a bizonyításfelvétel fölötti észrevételezésben /:285.§.:/

Sőt a szó igazi értelmében a fél bizonyításának csak az ő észrevételezését tekinthetjük. A perben azonban a fél észrevételezésének is egészen alárendelt jelentősége van."/:Magyary:
Az idézett író szerint tehát helytelen az a közkeletű meghatározás, hogy iudici fit probatio; t.i., hogy a bizonyítás a bíró részére történik. Mindamellett a legtöbb perjogi író, így Wach, Plósz, Weissmann, Goldschmidt, stb. azt a felfogást teszi magáévá, hogy a bizonyítás a fél tevékenysége, mely által a bírót az általa állított tény valóságáról meg akarja győzni. A két ellentétes felfogást próbálja áthidalni Gaár. Szerinte bizonyítás az a tevékenység: "amelynek célja a bíróságban meggyőződést kelteni a perben kéteessé vált tényállítások valósága felől," de megállapítja, hogy "ez a tevékenység nem csupán a peresfelek te-

vékenysége, hanem egyszersmind a bíróságé is." Schönke szerint is a bizonyítás a feleknek és a bíróságnak a tevékenységét jelenti, amelynek célja az, hogy a bíró meggyőződjék egy állítás valóságáról, vagy valótlanosságáról. Ugy gondoljuk, hogy ez utóbbi felfogást kell magunkévá tennünk, lévén az előbbiek annyira merevek, hogy azok alapján nem tudjuk értelmezni egyrészt a félnek a bíróság meggyőzésére irányuló ~~ama~~ tevékenységét, hogy maga nevezheti meg a bizonyító eszközöket, melyek által a bíróságot az állított tény valóságáról, vagy valótlanosságáról meggyőzni törekszik; másrészt nem volna bizonyítás az, midőn a bíróság maga hivatalból szerzi be a bizonyító eszközöket.

III.

Mint említettük, következtetési alapul a perben felmerült perbeli tények szolgálnak. A következtetési alapot a bíróság a bizonyítási eszközökön észleli.

A bizonyítékok vagy bizonyító eszközök fogalma, osztályozása, csoportosítása, az egyes bizonyítékok minősítése tekintetében az irodalomban nagy viták, erős nézeteltérések találhatók. Plósz szerint bizonyító eszközök azok a személyek vagy tárgyak, akiknek nyilatkozatai, vagy amelyeknek felhasználása által a bíró meggyőződést szerez valamely tény valóságáról. Bizonyító ok pedig az a ténykörülmény, amelyből egy másik ténykörülmény valóságára vagy valótlanóságára következtetés

történik. Magyary szerint ellenben bizonyító eszközök azok a fizikumok, amik bizonyító tényt tartalmaznak.- Plósz szerint bizonyítékok: a tanuvallomás, szakértői vélemény, okiratok; a beismerés /: a fél nyilatkozata :/ szerinte nem bizonyíték. Magyary a bizonyítékokat három csoportba osztja: tanuk, okiratok, szemletárgyak; sőt az okiratokat lényegileg a tanukkal közös fogalom alá vonja, lévén az okirati bizonyítás nem más, mint a tanubizonyítás egyik válfaja. A beismerés /: a beismerő fél :/ szerinte bizonyíték és pedig lényegileg tanuvallomás. Minden bizonyító eszköz szemletárgy, amely nem tanu, sem okirat.

Bizonyítási eszközök a Pp. álláspontja szerint: a./ a tanuk, - b./ okiratok, - c./ szemle, d./ szakértők, e./ a félnek eskü alatti kihallgatása és f./ a fél esküje.

Bizonyítási eszköz lehet azonban a fél is. Ugyanis a Pp. szerint a bíróság következtetésének alapjául nemcsak a szorosan vett bizonyítás, hanem a tárgyalás, illetőleg a tárgyalás egyéb körülményei is szolgálnak, a tárgyalás anyagát pedig elsősorban a felek előadásai teszik ki és így, ha a bíróság a fél tényelőadását következtetési alappul elfogadja, vagy ha azt ilyenül elfogadni köteles: bizonyító eszköz a fél is, tekintet nélkül arra, hogy eskü alatt lett kihallgatva vagy sem.

A fél eskü alatti kihallgatását nálunk a sommás eljárásról szóló 1893:XVIII. törvénycikk honosította meg a sommás eljárás alá tartozó perekben a formális eskü helyett. A Pp. a formálist esküt az eljárás egyik ne-

mében sem alkalmazza, hanem csak mint egyességi esküt engedi meg.-

IV.

A bizonyító eszközöket, melyek a multa való visszakövetkeztetés alapjául szolgálnak a bíróságnak meg kell figyelnie. Ezért szükséges, hogy a fél azokat a bíróságnak megnevezze. Ez következik abból, hogy a Pp. alapelve a tárgyalási elv, de e mellett érvényesül a bizonyítás hivatalból is.

Hivatalból történik a bizonyítás a következő esetekben:

1./ A bíróság kárnak, elmaradt haszonnak vagy alapjára nézve nem vitás, vagy

bebizonyított más követelésnek birói megállapításától függő mennyiségét, ha a felek részéről ajánlott bizonyítás megnyugtató eredményt nem nyújtott, vagy eredményt előreláthatólag nem ígér, minden körülmény figyelembevételével legjobb belátása szerint állapítja. A bíróság, amennyiben véleményének alkotásához szükségesnek találja, nemcsak szakértők meghallgatását, hanem bizonyításfelvételt és tudakozódásokat is hivatalból foganatosíthat. /: Pp. 271.§.:/

2./ A bíróság a tényállás felderítése, vagy a felek között vitás ténykörülmenynek bizonyítása végett hivatalból is rendelhet tanukihallgatást, ha a feleknek - habár csak az előkészítő iratokban foglalt - előadásaiból, más bizonyításfelvétel eredményé-

ből vagy a pernek egyéb adataiból kitűnik, hogy a tanukihallgatás a tényállás felderítésére vagy a ténykörülmeny bizonyítására szolgálhat. A bíróság továbbá bármelyik felet felhívhatja a tanu megnevezésére, mit ha a felhívott fél elegendő ok nélkül elmulaszt, ennek következményeit a bíróság belátása szerint mérlegeli. /: 288. §.:/

3./ A per bírósága elrendelheti, hogy a tanu mutassa fel a kihallgatás alkalmával a birtokában lévő okiratot, mely az ügyre vonatkozik. /: Pp. 308. §.:/ Kötelezheti továbbá a bíróság a felet, hogy ha nem is terheli őt a bizonyítás, az ügyre vonatkozó okiratot, amennyiben akár csak az előkészítő iratból is, vagy a bizonyításfelvétel eredményéből kitűnik, hogy nála van, mutassa fel.

/: 326.§.:/ Végül a bíróság hivatalból is megszerezhet okiratot, ha az bíróságnál, vagy más közhatóságnál, vagy közjegyzőnél van.

/: Pp. 328.§.:/

4./ A bíróság szemlét hivatalból is fogantatosíthat, ha a feleknek, habár csak az előkészítő iratokban foglalt, előadásából, más bizonyításfelvétel eredményéből, vagy a per egyéb adataiból kitűnik, hogy a szemle a tényállás felderítésére, vagy valamely tény-körülmény bizonyítására szolgálhat /:340.§.:/ A bíróság a szemletárgy felmutatására nemcsak a felet, hanem harmadik személyt is kötelezhet és azt közhatóságtól, vagy közjegyzőtől is beszerezheti. /:Pl. 340. - 343. - 344. §§.:/

5./ A bíróság hivatalból is elrendelheti a félnek eskü alatti kihallgatását.

6./ Végül, bár nem ilyen kifejezetten, de ténylegesen a hivatalból való bizonyítás érvényesül a hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmények, a bíróság előtt ismert köztudomásu tények, a hivatalosan ismert tények és a jogszabályok figyelembe vételénél.
/: Ez utóbbiaknál nem kivétel nélkül.:/

V.

A bíróságnak az állított tények meg vagy meg nem történtéről kell beszámolnia.
" Minthogy a bíróságnak nem az a feladata, hogy kijelentse, miszerint bizonyos tények bizonyos jogot keletkeztetnek-e, vagy sem, hanem, hogy eldöntse, hogy a jog valóban keletkezett-e, vagy sem." /: Bacsó.:/ Tehát a bíróságnak is tudomáskijelentést kell tennie arra nézve, hogy

a peren kívül bizonyos tények történtek, vagy nem történtek. Eszerint a perben sokszor azt is ki kell deríteni, hogy valami nem történt meg. Kérdés most már az, hogy ha a perben azt kell kideríteni, miszerint valami nem történt meg, miképpen történik ez? Kétségtelen, ha bizonyítást nyert, hogy X tény megtörtént, ebből az is következik, hogy a vele ellenkező Y, vagy azzal össze nem férő Z tény nem történt meg. Pl. ha a bíróság a tanu vallomása alapján arra következtet, hogy az alperes egy bizonyos időben egy, a felperes által megjelölt helyen tartózkodott, ebből arra is következtet, hogy más helyen nem tartózkodott, mivel lehetetlenség, hogy egy időben két helyen tartózkodjék. Ez a kizáró következtetés!

VI.

Ahhoz, hogy a bíróság kiderithesse, miszerint bizonyos tények történtek, vagy nem történtek, bizonyos jelen tényeket kell észlelnie. Ezek mibenlétének megállapítása vagy már korábban ismert fogalommal való megegyezősége, vagy köztapasztalati tényekkel való összehasonlítás útján, illetőleg alapján történik. Lehetséges, hogy állított, illetőleg észlelt ténynek megnevezésével illetőleg észlelésével a ténynek egyes ténybeli mozzanatai is adva vannak, s az állított tény stb. minden esetben ugyanazokra a ténybeli mozzanatokra vihető vissza /: pl. fizetés tényének megtörténtét állítják, közhitelességű közokiratot vesz következtetési alapul a bíróság. :/ De

lehetséges az is, hogy az állított, illetőleg észlelt tény megnevezésével annak mibenléte még nem szükségképeni. Éppen ezért az azt alkotó tényelemeken keresztül köztapasztalati tényekkel való összehasonlítás útján lehet csak annak mibenlétét megállapítani. /: Pl. rosszhiszeműség tényét állítják, aztán, hogy a bíróság a neki bemutatott okiratot azért tekinti okiratnak, mert tapasztalatból tudja, hogy az olyanfajta írást okiratnak szokás venni.:/ Ugyszintén a multa való következtetés is vagy közvetlenül, vagy bizonyos köztapasztalati tényekkel való összehasonlítás segítségével történik. /: Az utóbbira pl. a bíróság a tanuvallomásból, vagy pedig a szemletárgy minőségéből azért következtet a multa mert úgy találja, hogy az olyan vallomás, vagy szemletárgy a köztapasztalat szerint alkalmas

a multa való visszakövetkeztetésre. :/ Tehát a bírónak nemcsak a jogot kell ismernie, hanem az életet is. Szükséges, hogy a bírák minél tapasztaltabb egyének legyenek. Mégis előfordulhat, hogy valamely tény megítéléséhez illetőleg megismeréséhez különleges szakértelem szükséges. Ilyenkor a szakértők pótolják a bíróságnál szükséges ismeretek hiányát.

VII.

Bár maga az elnevezés a polgári per természetével össze nem egyeztethető, mégis azokat a szabályokat, amelyek meghatározzák, hogy kinek mit kell bizonyítani, a bizonyítási teher szabályainak nevezzük. Sokat vitatott kérdés, vajjon a bizonyítási teher a félnek kötelessége-e, vagy sem? Abból indulva

ki, hogy jogi természetükre nézve a perbeli cselekvények vagy közjogi jogositványok, vagy megengedett cselekvények, vagy tilos cselekvények és pozitív magatartásra a felek soha sincsenek kötelezve; világos, hogy a bizonyítás sem kötelessége a félnek, legfeljebb ő arra perbeli állásából kifolyólag kénytelenítve van. Ennek nem gyakorlása nem kötelességmulasztás, hanem jogról való lemondás. De iure bizonyítási teherről talán csak negatív értelemben beszélhetnénk, amennyiben a felet a bizonyító eszközök megjelölése körül a jóhiszemű eljárás kötelezettsége terheli: nem jelölhet meg tetszése szerint bármily bizonyító eszközöket, hanem csak olyanokat, amelyekről meg van győződve, hogy a bizonyításra alkalmasak.

A Pp. általános bizonyítási teher

szabálya szerint, a bizonyítás azt a felet terheli, akinek érdekében áll, hogy a bíróság az állított tényt valónak tekintse.- Ehhez képest azokat a tényeket, amelyek valamely jog megalapítására szolgálnak, annak a félnek kell bizonyítania, aki a jogot érvényesíteni akarja, ellenben azokat a tényeket, amelyek az érvényesített jog létrejöttét kizárják, vagy a jogot megszüntetik, annak a félnek kell bizonyítania, aki a jog érvényesítését ellenzi. /: Pp. 269.§.:/ Hogy mely tények alapítják meg a jogot, melyek zárják ki létrejöttét, vagy szüntetik azt meg, az az anyagi jog kérdése. Különbözik a bizonyítási teher szabályai perjogi szabályok, azonban olyanok, amelyek tartalmát tulnyomólag a magánjog szerint kell megítélni.-

A fent idézett szabályok, csak az ellenfél tagadása esetén állanak, minthogy a Pp. elvi álláspontja szerint olyan tényállításokat, amelyeket az ellenfél a szóbeli tárgyalás folyamában a nyilatkozásra történt felhívás után kifejezetten nem tagad és amelyek valóságukkal össze nem férő előadás által közvetve tagadottnak sem tekinthetők, bizonyítani nem szükséges, hacsak az ellenfél egyéb előadásaiból nem következik, hogy azokat tagadni akarja. /: 266.§.:/

Ha az alperes tagad, illetve nem tudását fejezi ki, a felperesnek kell bizonyítania. Semper necessitas probandi incumbit illi qui agit. Actore nil probante reus absolvitur. Viszont a kifogásokat és az ellénkifogásokat annak kell bizonyítania, aki azokra hivatkozik.

Általánosan érvényes meghatározás szerint: a bizonyítás azt terheli, aki jogot, vagy jogi érdeket érvényesít. Már a római jog szerint is: *ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat.* -

A Pp. fent idézett szabálya azonban nem nyert alkalmazást kivétel nélkül. Különben is ezt a bizonyítási teher általános szabályát kiegészítik annak különös szabályai, amelyekről tiszta áttekintést nyújtani alig lehet.

A törvényben nincs kimondva, de a magyar jogban állandóan követett elv, hogy a bizonyítási teher szabályain a feleknek változtatniuk nem lehet. Vagyis a magyar jog az ugynevezett: bizonyítási szerződést nem ismeri el hatályosnak. -

A perjogi irodalomnak nagy érdeklő-

dést keltett problémája a bizonyítási teher megoszlásának kérdése. Különböző felfogásokkal találkozunk a bizonyítási teher megoszlásának egységes minden esetre alkalmazható szabályának keresésében. Ujabban a bizonyítási teher kérdése sokat veszített jelentőségéből. A gyakorlatban ugyanis a felek arra való tekintet nélkül szokták a rendelkezésükre álló bizonyítékokat a bíróság elé terjeszteni, hogy a bizonyítási teher melyiküket terheli. Ha azután a bizonyításfelvétel megnyugtató eredménnyel jár, a bizonyítási teher kérdése máris tárgytalanná válik. A bizonyítási teher egyenes eltörlését és a feleknek a bizonyításra egyformán való kötelezését javasolja nálunk Richter Béla. /: A polgári per bizonyítási rendszerének reformja. 1937. :/

Az alábbiakban bővebben foglalkozunk Richter reformatív jellegű modusaival és tételeivel.

A magyar polgári perjog mai bizonyítási rendszere hosszabb fejlődés eredménye. E fejlődés iránya az anyagi igazság fokozottabb érvényesülése. Mindamellet még ma is akadnak bizonyítási rendszerünkben bizonyos szerkezeti hibák és elvi helytelenségek: téves axiómák, amelyek nem mindig szolgálják tökéletesen a per végső célját, az anyagi igazság kiderítését.-

„Merőben téves feltevésekben nyugszanak azok az elvek, amelyek a bizonyítékok hiánya esetén történő döntést szabályozzák.”
/: Richter :/. Ezeket az elveket és módokat, amelyek az anyagi igazság tökéletes

érvényesülését akadályozzák, ki kell küszöbölni.

Legfontosabb reform törekvések:

1./ a felek egyenlőtlenségének kiküszöbölése és;

2./ a bizonyítási teher fikciójának eltörlése.

E kettő összefüggő, mert egyaránt egy elavult intézménynek kiküszöbölését célozza.-

Láttuk, hogy a római jog óta meggyökeredzett intézménye az a perjognak, hogy *actore non probante reus absolvitur*. Lényegében ugyanis ez áll ma is, amikor már a bizonyítási teher pontos körvonalozást nyert, amikor is az alperes kedvezményezett helyét a bizonyító fél ellenfele vette át, aki az ese-

tek legnagyobb részében szintén az alperes. Alapjában véve, ha kissé tágabban értelmezve is, ma is érvényesül a római jog elve: ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat. Ezt a tételt indokoló fikció az, hogy a felperes más jogát háborgatja. Ez a vélelem alapjában véve helytelen, mert többször áll, hogy a felperes jogát bitorlóval szemben akar jogvédelmet nyerni, vagy megsértett jogának akar érvényt szerezni. Éppen ezért érthetetlen, hogy a törvény a bitorlót, vagy sértőt is előnyben részesítse. De egyáltalában a felek akármelyikének ehhez hasonló indokolatlan előnyben való részesítése ellenkezik mind a demokratikus elvvel, közelebbről a törvény előtti egyenlőséggel, mind az anyagi igazság keresésének mindenek fölött álló elvével.

Kifejtettük, hogy az uralkodó rend-

szer a Pp. 269.§-ában gyökeredzik, amely szerint a bizonyítás azt a felet terheli, akinek érdekében áll, hogy a bíróság az állított tény valónak tekintse, Ehhez képest azokat a tényeket, amelyek a jog megalapítására szolgálnak, annak a félnek kell bizonyítania, aki a jogot érvényesíteni akarja, ellenben azokat a tényeket, amelyek az érvényesített jog létrejöttét kizárják, vagy a jogot megszüntetik, annak a félnek kell bizonyítania, aki a jog érvényesítését ellenzi.

Jóllehet, pontos és szabatos szövegben nyer itt szabályozást a bizonyítási teher, következetes alkalmazását akadályozza, hogy még sem a felek, sem a bíróságaink nincsenek tisztában vele.

Igy a felek ellentétes álláspont-

jával szemben a Kuria kimondotta, hogy:

az anyagi jog valamely szabályával
ellenkező megállapodást az a fél tartozik bi-
zonyítani, aki arra hivatkozik. /: C.V.2697/
1928.:/

az adóst terheli annak bizonyítása,
hogy a készpénz-óvadékot állandóan készpénz-
ben tartotta,, vagy úgy helyezte el, hogy az
átértékelésből a törvény értelmében kizárt
pénzkövetelés keletkezett. /: C.VI. 6675/1930.:/

az állampolgárságra vonatkozó bizo-
nyítás kérdésében a felperes 10 évet meghaladó
távollétét, ha ez kellő időben és megfelelő
módon tagadásba vétetett, alperesnek kell
bizonyítania, mert neki áll érdekében az, hogy
a bíróság ezt a tényt valónak tekintse. Ellen-
ben a 10 évet meghaladó távollét tényének
megállapítása esetén a felperest terheli a bi-

zonyítás a távollét folytonosságának megszakítására alkalmas tények tekintetében.

/: C.I. 5002/1935.:/ stb.

A bizonyítási teherrel azonban nemcsak a felek, de bíróságaink sincsenek tisztában, így:

a felebbezési bíróság a II.r. alperesként perbevont gyermek származásának törvénytelen voltát egyfelől az I.r. alperes anyának beismerése, másfelől a felperes eskü alatti vallomásának alapján mondotta ki. A kir. Kuria megváltoztatja az ítéletet és elutasítja a keresetet, mert a házasság jogi fennállása alatt született gyermek törvényesnek vélelmezendő, s ezzel a vélelemmel szemben a felperes tartozott volna bizonyítani, hogy a gyermek fogantatásának idejében a gyermek

anyjával némileg nem érintkezhetett és a gyermek tőle nem származhatott./: C.III.932/1936.:/ stb.stb.

A megnyilvánuló határozatlanságnak oka aztán az, hogy ha a Kuria már jogászilag bármilyen kitűnő indokolásban is határozza meg a bizonyítás terhét, ez a megállapítás mégis önkényes és míg a perbeli felek egészen az utolsó fokon való döntésig bizonytalanságban voltak, hogy kinek mit kell bizonyítania, itt megtudják, hogy ezt, vagy azt egyiknek, vagy másiknak kellett volna bizonyítania, olyankor, mikor már a vonatkozó bizonyítékait elő nem hozhatja. De egyébként is ez a rendszer a felek jogait és kötelezettségeit egyenlőtlenül szabja meg és olyankor is csak az egyik félre rakja a bizonyítás terhét, mikor a bizonyítás

a másik fél részéről könnyebben keresztül vihető volna, másrészt pedig a bizonyítási teherrel járó egyoldalúság miatt a perbevitt tények is csak egyoldaluan világíttatnak meg és ez hátráltatja a tényállásnak teljes tisztázását.-

Összefoglalva tehát látjuk, hogy a bizonyítási teher fikciója az anyági igazság kiderítésére nem alkalmas, mert:

1./ nemcsak a felek, de bíróságaink sincsenek tisztában vele;

2./ sérti a félegyenlőség elvét;

3./ a perbevitt tények egyoldaluan világíttatnak meg.

Kérdés most már, hogyha ezt elvetjük, találunk-e olyan bizonyítási axiómát, a-

mely a bizonyítási kötelezettséget kielégítőben rendezi?

" A megoldást szolgáló rövid tételünk az, hogy a bizonyítási teher, a bizonyítási kötelezettség fikcióját el kell törölni, s ki kell mondani azt, hogy a perben vitássá vált tényeket mindkét félnek egyformán, felperesnek és alperesnek is egyaránt kell bizonyítania. Nincs helye a perrendekben olyan rendelkezéseknek, hogy bizonyos tényeket a felperes, másokat ellenben az alperes köteles bizonyítani: a vitássá vált tényeket mindkettőnek együttesen és egyszerre kell bizonyítani."

/: Richter.:/

A fenti, a megoldást szolgáló, alavető tétel szerint is kérdéses, hogy a bizonyítás kötelezettségének arányos megosztása tör-

ténjék a felek terhére? Richter szerint annak a félnek, aki valameilyen tényt állít, mindama momentumokat kellene bizonyítania, amelyek állítását igazolják, az a fél pedig, aki ugyanezt a tényt tagadja, tehát az ellenkezőjét állítja, mindama körülményeket igazolni tartozik, amelyek a vitás tény megtörténtét bekövetkeztét kizárják.

Ugyanis minden vitás ténynek két oldala van: egy pozitív és egy negatív. Az állító fél részéről a vitás tény pozitív oldalát észleljük, a tagadóéről a negatívát. Pl. birtokháborítás bizonyításánál pozitív oldal a háborítás tényének állítása, negatív pedig annak állítása, hogy ez nem történt meg. Mivel pedig bizonyításra csak a vitássá vált tények szorulnak, ennélfogva a pozitív oldalt

az állító, a negatívát a tagadó fogja bizonyítani.

Ami pedig a bizonyítás felvételét illeti, az pozitív, negatív sorrendben történhetnék és egyik abszolút elégtelensége sem jelentené föltétlenül az ellenfél pernyertes-ségét, csak akkor, ha ez nagyobb fokú bizonyosságot tud szolgáltatni. Így aztán az se válhatna vitássá, hogy ki az állító és ki a tagadó fél, mert a vitássá vált tényeket mindkettőnek egyaránt kellene bizonyítania és nem lehetne a bizonyítást egyik félről a másikra áthárítani.-

A bizonyítási teher eltörlése és a bizonyítás kötelezettségének az ismertett módon való megállapítása az anyagi igazság tökéletesebb ~~módon való megállapítása~~ kiderité-

tését azáltal szolgálná, hogy:

- 1./ megszüntetné a felek egyenlőtlenségét;
- 2./ megszüntetné a bizonyítási teher terén fennálló bizonytalanságot;
- 3./ kiküszöbölné a perbeli tények egyoldalú megvilágításának hátrányát.

Ezt a rendszert Richter bilaterális bizonyításnak nevezi. Persze itt is előfordulhat, hogy egyik félnek sem sikerülne a bírót meggyőznie, illetőleg előadásait, stb. bizonyítani. Ilyenkor a felek eskü alatti kihallgatásával kellene tisztázni a tényállást és ha ez sem volna elegendő, az egyesség, majd a valószínűsítés, illetőleg ennek alapján történő esküre bocsátás szolgálná a tényállás

kiderítését.-

VIII.

Annak a félnek bizonyítása, akinek a bizonyítási teher szabályai szerint bizonyítani kell, főbizonyítás. Az ellenfélnek azt a bizonyítását, amely a főbizonyítás hatályának lerontására irányul, nevezzük ellenbizonyításnak. Ez utóbbinak tehát előfeltétele a főbizonyítás és minthogy az ellenbizonyítás feltétele annak, hogy a főbizonyítás hatálya lerontassék, ellenbizonyítás terhéről is beszélhetünk.

II. A Pp. nem rendelkezik kifejezetten, illetőleg kimerítően az ellenbizonyításról, azonban, hogy befogadja, kitűnik a következőkből:

1./ Bizonyos ténykörülmények az "ellenkező bebizonyításig" valónak tartandók, valamint a törvényes vélelmek is. /:272.§.:/

2./ Az ellenbizonyítás a közokirattal szemben is meg van engedve, így azzal a magánokirattal szemben is, amelynek a törvény teljes bizonyító erőt tulajdonít. /: 316, - 317. §.:/ Ugyanezek az ellenkező bebizonyításig tekintendők valódiaknak. /: 335.337. §§.:/

Az ellenbizonyítást előlegesen felvenni nem lehet, azonban minden főbizonyítással szemben meg van engedve. Kivétel csak az egyességi esküre és bizonyos közokiratokra van. Ezt azonban a törvény nem mondja ki.

IX.

Lehet a bizonyítás közvetlen és kö

vetett. Mint már említettük, a bizonyítás lényege a bíróság következtetése a perben észlelt tényekből a perenkívüli bizonyítandó tényre. Ha már most ez a következtetés közvetlenül történik, tehát okozatból okra, akkor a bizonyítás közvetlen. Viszont lehetséges, hogy a bíróság által észlelt tények nem okozatai a bizonyítandó ténynek, hanem azokból csak egy közbeeső tényre lehet következtetni, amely viszont már okozati összefüggésben áll a bizonyítandó ténnyel, tehát mint további következtetési alap jön tekintetbe. Ekkor közvetett a bizonyítás. /: Pl. a tanu nem látta ugyan a kölcsönadás tényét, de állítja, hogy az alperes neki pénzhíányról panaszkodott s aztán látta, hogy alperes felment a felpereshez, de mikor már lejött, örömmel mutogatott kezében egy százast. Itt az állított tényből

csak arra lehet következtetni, hogy az alperes valahonnan hirtelen pénzt kerített. Ebből a tényből további következtetéssel arra is lehet következtetni azután, hogy ezt a pénzt csakis a felperestől kaphatta. Ezt mesterséges, indirect, vagy indiciumok által való bizonyításnak is nevezik. Az ilyen bizonyítást a Pp. is megengedi. Eszerint bizonyítani olyan ténykörülményekkel is lehet, amelyek magukban véve, vagy együttvéve a tényállítás valóságára vagy valótlanóságára alapos következtetést engednek. Ezenkívül a bíróság a tényállítás valóságára vagy valótlanóságára a tárgyalás egyéb körülményeiből is következtetést vonhat.
/: 273.§.:/

X.

A bizonyítékok szabad mérlegelése
ma már a polgári pernek is épp úgy alapvető

szabálya, mint a bünvádi pernek. A bíróság a tényállás valóságát vagy valótlanóságát a tárgyalás és a bizonyítás egész tartalmának szorgos méltatásával itéli meg és meggyőződésének alkotásában a törvényes bizonyítási szabályokhoz csak a törvényben megjelölt esetekben van kötve.

Hogy azonban a bizonyítékok szabad mérlegelése ne vezessen a bíró csakis szubjektív, tárgyi alapon nem nyugvó belső meggyőződésének érvényesülésére, a Pp. rendeli, hogy a bíró azokat az okokat, amelyek meggyőződését előidézték, vagy amelyek miatt a bizonyítást elégtelennek tartja, az ítéletben tüzetesen adja elő.

XI.

A bíróság csak akkor tekintheti a

bizonyítandó tényt megtörténtnek, ha a bizonyító tény annak megtörténte felől teljes bizonyosságot nyújt. A bizonyosság itt nem matematikai, vagy apodiktikus bizonyosság, hanem csak a valószínűségnek oly magas foka, hogy az ellenkezőnek elfogadása, mint valószínűtlen kivétel, a tapasztalati igazságok alól, észszerűtlennek mutatkozik.- Az a feltevés, hogy csak a tárgyi, az ítélő alanytól független bizonyosság lehet a bírói ítélet alapja, a kötött törvényes bizonyítási rendszerek kifejlődéséhez vezetett. Ezeknek lényege, hogy a törvény előre megállapítja, mily feltételek mellett tekinthet a bíróság valamely tényt bizonyítotttnak.-

A pozitív bizonyítási elmélet szerint a meghatározott föltétel fennforgása esetén a bíró a tén-t bizonyítotttnak tartozik

elfogadni még akkor, ha másként van alanyi-
lag meggyőződve, a negatív-bizonyítási elmélet
előírja, hogy a meghatározott feltételek hi-
ányában a bíróság a tényt nem fogadhatja el
bizonyítotttnak és pedig még akkor sem, ha ala-
nyilag annak valódiságáról volna meggyőződve,
de viszont a feltételek fennforgása esetében
nem tartozik a tényt bizonyítotttnak elfogadni
ha ez alanyi meggyőződésével ellenkeznék.-

A modern szabad bizonyítási elmélet
a jogi bizonyossághoz nem tárgyi, hanem alanyi
bizonyosságot követel, vagyis a bírónak ész-
szerű okokon nyugvó személyes meggyőződését.
A mai perjogokban csak azon tényekhez fűződik
a bizonyosság minősége, amelyeknek valósága
már magában is kétségtelen.

XII.

Sokszor azonban a bíró a bizonyítandó tényt valónak tarthatja anélkül, hogy teljes bizonyosságot nyerne felőle a bizonyító tényből: ez a valószínűsítés.- " A valószínűsítés nem egyéb, mint a közvetett bizonyítás egyik esete, amikor t.i. a bizonyítási tételre csak a kiderített perenkivüli tényekből lehet, de nem teljes bizonyossággal, következtetni,"/: Bacso.:/

Ez azonban csak akkor lehetséges, ha a törvény kifejezetten megengedi. /: Így a Pp. 87.§. 126.§. 283.§. 301.§. 344.§. 381.§. 383.§. 416.§. 417.§. 450.§. 453.§. 405.§. 513.§. 531.§. stb.stb.:/ Ezekben az esetekben rendszerint arról van szó, hogy

12345678910

azok a tények csak valószínűvé teendők, amelyek kiderítése abból a célból szükséges, hogy bizonyos perbeli cselekmények megengedhetők-e

XIII.

Mint már említettük, a Pp. a szabad bizonyítás rendszerét fogadja el, mert ki-
mondja, hogy a bíróság a tényállás valóságát,
vagy valótlanóságát a tárgyalás és a bizonyítás
egész tartalmának szorgos méltatásával itéli
meg. Csak a bírói önkénynek veszi elejét az
a további rendelkezés, hogy azok az okok,
amelyek a bíróság meggyőződését előidézték,
ugyszintén azok, amelyek miatt a bíróság a
bizonyítást elégtelennek tartja, vagy a fél
ajánlotta bizonyítást mellőzte, aznitéletben

tüzetesen előadandók. /: 270.§.:/ A Pp. bizonyítása tehát szabad, mivel a törvény a bizonyító tény bizonyító erejét nem határozza meg előre, hanem annak mérlegelését a bíróság belátására bizza.

A kötött bizonyítás a maga merev formalizmusaival természetesen nem lehet a modern perjog rendszere. A magánéletviszonyok szövevényessége és változékonysága nem engedi meg, hogy a perjog a bizonyító tények bizonyító erejét előre megállapítsa.- Míndamellet ez a bizonyítás szabadsága nem vezethet bírói önkényre, mivel - mint láttuk - a törvény elrendeli az ilyen módon való következtetés indokolását.-

A kötött bizonyítást a Pp. csak mint kivételt állítja fel, amennyiben törvé-

nyes bizonyítási szabályokhoz a bíróság meggyőződésének alkotásában csak a törvényben kijelölt esetekben van kötve. /: Pl. perbeli beismerésnél, közokiratoknál, teljes bizonyító erejű magánokiratoknál, törvényes vélelmeknél, stb.:/

Kötött bizonyítás, - mint fentebb érintettük - lehet pozitív és negatív. Ez utóbbit a Pp. nem tartalmazza ugyan, de 322. §.-ában kifejezetten fenntartja. Az előbbinek pedig csak azt az alakját ismeri, hogy bizonyos tények alapján /: így a perbeli beismerésnél, a közokiratoknál, a szabályszerűen kiállított magánokiratoknál, a törvényes vélelmeknél és az egyességi eskünél ő/ más múlt tényeket egészen köteles valóknak elfogadni.

A régiebb jogok ismerték a bizonyító

erőnek hányadokban való meghatározását és megfelelő hányadu bizonyító tényből megfelelő számu kellett a teljes bizonyító erőhöz. Ezt a Pp. nem ismeri. /: az 1864:LIV.t.c. még félbizonyítékot is ismert.:/

Nevezik a kötött bizonyítási rendszert alakinak is, szemben a szabad bizonyítási rendszerrel, amelyet anyaginak neveznek, mivel itt a bírót egyéni meggyőződésében nem gátolja alak szabály.

Mind a szabad, mind a kötött bizonyítási rendszernek megvannak az előnyei és hátrányai, éppen ezért akármelyiknek egyoldaluan merev alkalmazása helytelen volna. Leghelyesebb a modern perjogok rendszere, amelyben alapul veszik a szabad bizonyítási rendszert, mellett azonban kiegészítőleg érvé-

nyesül a kötött bizonyítási rendszer is.

XIV.

A bizonyító eszközöknek a perben történő észlelése, illetőleg megfigyelése a bizonyítás felvétel. A Pp. részletesen meghatározza a bizonyítás felvétel szabályait, mégpedig először általánosan /: 274-285. §§.: / majd az egyes bizonyító eszközöknél különösen is. Itt csak a bizonyításfelvétel általános, közös szabályaival foglalkozunk. Ezek vonatkoznak a Pp. szerint a közönséges értelemben vett tanukihallgatásra, okiratok észlelésére nem különben a felek eskü alatti kihallgatására, bár tulajdonképpen már a feleknek meghallgatása is bizonyításfelvétel.

A bizonyítást a perbiróság a szó-

beli tárgyalás folyamán veszi fel, és a bizonyításfelvételt csak a törvényben megjelölt esetekben bizhatja a tanácsnak kiküldött tagjára, vagy megkeresett bíróra. /: 274.§.:/ Ez a közvetlenség elvének folyamánya. Ha tehát a bizonyító eszközök a szóbeli tárgyaláson megvannak, a bizonyítást felveszi anélkül, hogy ezt külön határozatban el kellene rendelnie.-

Ha ellenben a bizonyítás felvételének elrendelése következtében a tárgyalást el kell halasztani, a bíróságnak végzésben kell elrendelnie a bizonyításfelvételt. Ebben a végzésben meg kell jelölni a bizonyítandó tényeket és a bizonyító eszközöket, egyúttal ki kell tűzni az új tárgyalási határnapot. Ha azonban a bizonyítást kiküldött vagy meg-

keresett bíró veszi fel, a bíróság a tárgyalás folytatására a bizonyítás felvételét elrendelő végzésben a határnapot csak az esetben tüzi ki, ha a bizonyításfelvétel befejezésének idejét előre megállapíthatja; ellenkező esetben a bíróság a tárgyalás folytatására a határnapot a bizonyítás felvételének befejezése után hivatalból tüzi ki. Ha a bizonyításfelvétel fogatosíthatása kétségesnek mutatkozik vagy bizonytalan ideig tartó akadályba ütközik a bíróság a bizonyítás felvételének elrendelésekor, vagy utóbb is, bármelyik fél kérelmére a tárgyalás folytatására megfelelő határnapot tűzhet ki. A kérelem felől, ha azt a szóbeli tárgyaláson kívül a bizonyító fél ellenfele terjeszti elő, a bizonyító felet meg kell hallgatni. Ebben az esetben a bizonyításfelvételtől szóló jegyzőkönyv csak akkor vehető

figyelembe, ha annak a tárgyalásnak bezárása előtt érkezik meg, mely a fennforgó kérdést elintéző határozatot megelőzi. /:275.§.:/

A fentiekből kitűnik, hogy a bizonyítást elrendelő végzés nem szükségképeni előfeltétele a bizonyításfelvételnek, mint volt régi jogunkban.-

A bíróság a bizonyítás felvételét elrendelő végzéséhez nincs kötve. Elrendelheti a bizonyítás felvételének ismétlését, vagy kiegészítését. Elrendelheti továbbá, hogy a kiküldött vagy megkeresett bíró-által felvett bizonyítás a szóbeli tárgyalás folyamában ismételtessék, vagy kiegészítessék.

/: 276.§.:/

Ha a bíróság a bizonyítás felvételét kiküldött bíróra bizza, a bizonyítás felvé-

telét elrendelő végzésben a kiküldött bírót megnevezi és a bizonyításfelvétel határnapját is kitüzi, kivéve, ha a határnap kitüzését célszerűbbnek mutatkozik a kiküldött bírónak bizni. A bizonyítás felvétele végett netalán szükséges új határnapot a kiküldött bíró tüzi ki. Ha a kiküldött bíró a megbízás teljesítésében akadályozva van, helyette az elnök nevez kiküldöttet. /: 277.§.:/

Ha a bizonyításfelvételt más bíróságnak kell fogadtatnia, a bíróságot az elnök keresi meg. Ha a bizonyítási eljárás folyamában kell más belföldi bíróságot megkeresni, ezt a bíróságot a bizonyításfelvételre kiküldött vagy megkeresett bíró keresi meg és erről a feleket értesíti /: hogy azok a bizonyításfelvételnél jelen lehessenek 278.§.:/

Ugyanis a felek a bizonyításfelvételnél még abban az esetben is jelen lehetnek, ha ez nem a perbiróság előtt történik. Evégből a kiküldött vagy megkeresett bíró a feleket az általa kitűzött határnapról értesíti./:279.§.:/

Nem feltétlenül és kizáróan szükséges, hogy a felek a bizonyítás felvételénél jelen legyenek. Így a bizonyítás felvétele a kellően értesített felek távollétében is lehetőség szerint fogyanatosítandó.

A bizonyítás felvételénél jelen nem volt fél a határnap elmulasztása miatt igazolást nem kérhet, a perbiróság azonban kérelmére és költségére a bizonyításnak új felvételét vagy kiegészítését elrendelni köteles, ha a fél nyomban valószínűvé teszi, hogy a bizonyítás felvételénél hibáján kívül

nem lehetett jelen, és hogy a bizonyítás felvétele emiatt hiányos. /: 280.§.:/

Ha a bizonyítás felvétele vagy folytatása végett új határnapot kell kitűzni, a határnapot a kiküldött vagy a megkeresett bíróságnak abban az esetben is hivatalból tűzi ki, ha a korábbi határnapon a bizonyító fél meg nem jelent, vagy ha egyik fél, sem jelent meg. /: 281.§.:/ Itt tehát nincs helye szünetelésnek mindkét fél meg nem jelenése alapján.

Ha a bizonyításfelvétel alkalmával a kiküldött, vagy a megkeresett bíróság előtt olyan vitás kérdés merül fel, amelytől a bizonyításfelvétel folytatása függ, a perbíró határoz, kivéve, ha e kérdés elintézését a törvény a kiküldött, vagy megkeresett bíróság hatáskörébe utasítja. E közbenszőlő kérdések

tárgyalására a perbiróság hivatalból tűz hatánapot.-

Ha a megkeresés külföldi bíróságtól származott, a megkeresett bíró afelől a kérdés felől is határoz, amely egyébként a perbirósághoz van utalva. /: 282.§.:/

Ha a bizonyításfelvételt külföldön kell fogantatosítani, a megkeresést az elnök az illető állammal szemben fennálló jogszabályok szerint teljesíti. Ha ez esetben a felek a bíróság felhívására kijelentik, hogy a bizonyításfelvételnél jelen kívánnak lenni, az illető hatóságot aziránt is meg kell keresni, hogy a bizonyításfelvétel idejét és helyét idejekorán közölje.-

A bíróság az arra alkalmas időben a bizonyító fél kérelmére a megkeresést a

foganatosítás kieszközlése végett a bizonyító félnek átadhatja, vagy pedig a megkeresés mellőzésével a bizonyító félre bízhatja, hogy a bizonyítás felvételéről az illető állam törvényeinek megfelelő közokiratot szerezzen be. Ilyenkor a félnek a bizonyítás felvételéről szóló iratok bemutatására határidő tűzendő ki, melynek sikertelen letelte után bármelyik fél kérheti, hogy a tárgyalás folytatására hatánap tűzessék ki, mikor is a bizonyításfelvételtől szóló közokirat csak ugy vehető figyelembe, ha annak a tárgyalásnak bezárása előtt érkezik meg, mely a fennforgó kérdést elintéző határozatot megelőzi. A most említett esetben a bizonyító fél ellenfelét a bizonyításfelvétel helyéről s idejéről a lehetőség szerint idejekorán értesíteni köteles.-

A bíróság a külföldön foganatosisitandó bizonyításfelvétel elrendelését az ellenfél kérelmére mellőzheti, ha a felek meghallgatása után valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyításfelvétel elrendelése eredményre nem fog vezetni. Ha pedig attól lehet tartani, hogy a külföldön foganatosisitandó bizonyításfelvétel a per befejezését rendkívül késleltetné, a bíróság a tárgyalás folytatását bármelyik fél kérelmére a bizonyításfelvételre való tekintet nélkül elrendelheti, mikor is az arról szóló közokirat a perben csak ugy vehető figyelembe, ha annak a tárgyalásnak befejezése előtt érkezik meg, mely a fennforgó kérdést elintéző határozatot megelőzi.

A fentemlitett rendelkezések, illetőleg megszorítások nem alkalmazhatók akkor,

ha a bizonyítás felvételét a külföldi hatóságnak a belföldi bíróság közvetlen megkeresésére kell fogantositania. /: 283. §. :/

Ha az a bizonyításfelvétel, amelyet a Pp. hatályosságának területén kívül fogantositottak, a Pp. rendelkezéseinek megfelelő, a bíróság azt akkor is figyelembe veheti, ha érvényessége a felvétel helyének törvénye alapján megtámadható. /: 284. §. :/

A bizonyítás felvételére és eredményére a felek az ügy érdemének folytatólagos tárgyalásával együtt tehetik meg észrevételeiket.-

Ha a bizonyítást nem az ítélő bíróság vette fel, eredményát a felek adják elő a tárgyaláson. Ha a felek, illetőleg a megjelent fél előadása az iratok tartalmának

meg nem felel, az elnök az előadás kiigazításáról gondoskodik, szükség esetében az iratokat a bíróság valamelyik tagjával, vagy a jegyzőkönyvvezetővel felolvastatja. Ezek a szabályok abban az esetben is megfelelően alkalmazandók, ha a perbíróság előtt a tárgyalás folyamában történt bizonyításfelvétel eredményének előadása a bíróság tagjaiban beállott változás következtében, vagy más okból szükséges. A bíróság a korábban történt bizonyításfelvételt tagjaiban beállott változás esetében is felhasználhatja. /: 285.§.:/

XV.

A bizonyításfelvétel időpontjának alapján a bizonyítás lehet rendes, vagy előleges.

"Rendesnek akkor mondják, ha azt a

biróság a per rendes menetének megfelelő időben veszi fel, előlegesnek pedig akkor, ha a bizonyításfelvétel a perindítás előtt, vagy a perfolyama alatt ugyan, de még sem abban az időben történik, amikor arra egyébként rákérülne a sor." /:Bacso.:/

Az előleges bizonyításfelvétel célja: "a bizonyító eszközben rejlő bizonyító tényt az ítélet számára következtetési alapul biztosítani." /:Magyary.:/

Jóllehet, előleges bizonyítás minden bizonyító eszköznél lehetséges és szükséges is lehet, a Pp. ezt csak mint előleges tanukihallgatást és szemlét szabályozza.

Eszerint az érdekelt fél kérelmére a bizonyítás biztosítása végett a per bármely szakában, sőt a per megindítása előtt is előle-

ges tanukihallgatásnak, vagy szemlének van helye, ha valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyítás az eljárás rendes menetében már nem lesz sikeresen felvehető, vagy a felvétel meg lesz nehezítve, valamint nélkül is, ha az ellenfél a bizonyítás előleges felvételébe beleegyezik.

Kérheti továbbá a fél az előleges bizonyítást a most említett feltételek nélkül is, ha a dolognak vagy műnek olyan hiányait kell megállapítani, amelyekért az ellenfél szavatossággal tartozik. Ha a vevő az eladót a hiányról értesítette, vagy a dolog átvételét annak hiánya miatt megtagadta, az eladó is kérheti az előleges bizonyítás felvételét. Hasonlóképp kérheti ezt a vállalkozó is, ha a megrendelő őt a mű hiányáról értesíti, vagy a mű átvételét a mű hiánya miatt megtagadta.

/: Az előleges szemléhez szakértő is alkalmazható. 381.§.:/ A K.T.-nek már a Pp. előtt voltak idevonatkozó rendelkezései, amelyeket az É.T. hatályukban fenntartott. /: K.T. 347. §. 371.§. 409.§. 481.§., továbbá az É.T. 4.§.:

Az előleges bizonyítás felvételére, ha a per már folyamatban van, a perbiróság illetékes, itt kell előadni a kérelmet is, ha pedig a per még folyamatban nincs, annál a járásbiróságnál kell előadni, amelynek területén a tanu tartózkodik, vagy a szemle tárgya van. Sürgős esetben a kérelem a per folyamában is ennél a járásbiróságnál adható elő. Ha a tanuk több járásbiróság területén tartózkodnak, vagy a szemle tárgya több járásbiróság területén van, a kérelmet e járásbiróságok bármelyikénél elő lehet adni./:382.§.:/

A kérelemnek, amely a járásbiróság előtt jegyzőkönyvbe is mondható, magában kell foglalnia:

- 1./ az ellenfél megjelölését, vagy meg nem jelölhetésének okát, amely ok a szükség esetében valószínűvé teendő;
- 2./ a bizonyítandó tények megjelölését;
- 3./ a tanúknak, vagy a szemletárgyaknak megjelölését és esetleg a szakértők meghallgatása iránti kérelmet;
- 4./ ha az ellenfél beleegyezése nincs igazolva, azoknak a tényeknek megjelölését, amelyek a bizonyítás előleges felvételét indokolják. E tények szükség

esetében valószínűvé kell tenni.

/: 383.§.:/

A bíróság a kérelem felől szóbeli tárgyalás nélkül, sürgős esetekben pedig, valamint, ha az ellenfél ismeretlen, az ellenfél meghallgatása nélkül is határozhat. A bizonyításfelvétel elrendeléséről, ugyyszintén határnapjáról az ismert ellenfelet a lehetőség szerint értesíteni kell az írásbeli kérelemnek, illetőleg a szóbeli kérelemről felvett jegyzőkönyvnek másolatával abban az esetben is, ha a bíróság a kérelem felett meghallgatása nélkül határozott.-

Ha az ellenfél ismeretlen, vagy jókor nem értesíthető és a körülményekhez képest feltételezhető, hogy érdekei a bizonyítás felvételnél képviselőre szorulnak, részé-

re a bíróság a folyamodó fél költségére hivatlból ügygondnokot nevez.

a bizonyításfelvételt elrendelő végzés ellen nincs helye felfolyamodásnak. A kérelmet megtagadó végzés ellen felfolyamodásnak van helye. /: 384.§.:/

Az illetékes bíróság az előleges bizonyítás fogantositását kir.közjegyzőre bizhatja. /: T.E. 21.§.:/

Amennyiben a törvény rendelkezéseiből más nem következik, az előleges bizonyítás felvételére a bizonyításfelvétel általános szabályait, valamint a tanukra, a szemlére és a szakértőkre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. /: 385.§.:/

Az előleges bizonyításfelvétel eredményét a perben bármelyik fél használhatja.

A perbiróság az előleges bizonyítás eredményének méltatásában szabad mérlegelés útján ítéli meg annak a körülménynek befolyását, hogy az ellenfél a bizonyítás felvételéről jókor értesítve nem volt. A perbiróság hivatalból is elrendelheti az előlegesen felvett bizonyítás ismétlését, vagy kiegészítését. Az előleges ~~szóbeli~~ bizonyításfelvétel költségét a per költségéhez kell számítani. /:386.§.:/

Az előleges bizonyításnak egy különleges esete, amikor a fél saját esküjét külföldön kívánja felhasználni arra, hogy valamely jogát érvényesítse, vagy megóvja, vagy valamely jogi kedvezményt szerezzen.

Ezt a perenkivüli esküt /: affidavit :/ szabályzó törvényes rendelkezések szerint, ha valakinek abból a célból, hogy

akár ő maga, akár más személy külföldön valamely jogát érvényesítse, vagy megóvja, vagy valamely jogi kedvezményt szerezzen, esküt vagy eskü helyett ünnepélyes fogadást kell letennie.

/: Ppn. 47.:/ Ezt a Ppn. szerint a járásbíróság előtt lehetett letenni. A T.E. úgy rendelkezik, hogy ezt az esküt /: fogadalmat :/ a kir.közjegyző előtt kell letenni.-

□ □ □

Forrásművek:

1. Dr.Bacsó Jenő: Polgári perrendtartás 1917.
Grill Károly-Könyvkiadóvállalata,Budapest.
2. Dr.Magyari Géza -Dr.Nizsalovszky Endre:
Magyar polgári perjog III.kiadás Franklin-
Társulat, Budapest 1939.
3. Dr. Richter Béla: A polgári per bizonyítási
rendszerének reformja. 1937.A "Polgári Jog"
könyvtára 29.füzet.
4. Dr.Gaár Vilmos: Bizonyítás a polgári perben
1907. Grill Károly Könyvkiadóvállalata,
Budapest.

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
1953. évi gyarapodási naplószám